

Presentació i objectius ¹

Una de les conclusions del I Congrés de Dones de Barcelona, dut a terme el gener de 1999, va ser la necessitat de crear un observatori encarregat de fer un seguiment, tant de les condicions de vida de les dones barcelonines com de la implementació de polítiques –relacionades amb les propostes del congrés– que tendeixin a augmentar la qualitat de vida i la presència activa de les dones en la ciutat. Això significa, en primer lloc, definir per a cada àmbit –participació, ús de la ciutat, serveis personals, ocupació, educació, salut pública, etc– un conjunt d'indicadors específics per analitzar l'evolució de les variables assenyalades en el marc de les propostes del congrés que permetin copsar, recuperar i representar la part del món que tradicionalment ha quedat invisible per la pretesa universalitat masculina.

Dins d'aquest projecte s'inscriu el present estudi. L'objectiu és doble: primer, analitzar una àrea concreta –l'activitat i el treball de les dones– recuperant totes les activitats que des de sempre han realitzat les dones, que són fonamentals per a la vida humana i que, no obstant això, han estat invisibles i, segon, reflectir aquesta activitat en indicadors específics que permetin seguir l'evolució de les variables rellevants. Es tracta en concret d'analitzar la desigualtat entre dones i homes en relació amb la seva participació en els diferents tipus de treballs i els conflictes de temps, particularment de les dones, associats a la seva participació simultània en els diferents activitats. Tot això adreçat a emprar una visió més realista del funcionament social, a facilitar el seguiment de l'evolució de les diferents desigualtats entre els sexes i a oferir informació més adequada per al disseny de polítiques públiques que tinguin

en compte la participació real de les dones en la ciutat de Barcelona.

En una primera etapa, l'estudi es planteja a partir de les dades i la informació estadística existent, la qual cosa, naturalment, imposa restriccions, tant en l'anàlisi de la situació com en l'elaboració d'indicadors. No obstant això, també és cert que d'aquesta manera poden quedar reflectides les llacunes de l'estadística actual i la urgent necessitat d'aplicació de noves fonts d'informació i recollida de dades.

Ja que es tracta d'un enfocament no habitual, s'ha cregut convenient incorporar a l'inici una reflexió sobre qüestions conceptuals i teòriques més generals –relacionades amb la necessitat d'indicadors específics per a les dones– que situen la perspectiva utilitzada en l'anàlisi. D'aquesta manera, en la primera part, es discuteixen les qüestions més teòriques relacionades amb el biaix masculí del coneixement i la necessitat de nous enfocaments, noves estadístiques i indicadors que recuperin els àmbits tradicionalment invisibles en la ciència oficial. En particular, es critiquen les categories i estadístiques utilitzades habitualment per a l'estudi del treball i es proposen noves categories poblacionals. Finalment, es comenten alguns aspectes metodològics i les limitacions de la font de dades utilitzades en l'estudi.

En la segona part s'analitza la participació de dones i homes en els diferents treballs. Es comença amb un enfocament global que discuteix la participació d'ambdós sexes en l'activitat, entesa com el treball de mercat (TM) i el treball familiar domèstic (TFD). A continuació s'analitzen els temps de treball, aspecte fonamental perquè és el temps dedicat als diferents treballs –més que la participació en ells– el

¹ Anna Bosch i Thelma Gálvez van llegir amb deteniment un primer esborrany d'aquest text. Agraïm els seus valuosos comentaris que sens dubte van servir per millorar-lo.

que diferencia bàsicament el comportament de dones i homes en relació amb l'activitat. Finalment, es fa una breu discussió i comentari sobre la participació específica de dones i homes en cada un dels dos treballs de manera independent.

En la tercera part es desenvolupen alguns indicadors i índexs sintètics que proporcionen una lectura i comprensió més ràpida, per facilitar el seguiment

de l'evolució o canvis en la situació de les dones amb relació al treball. A partir d'aquests índexs, s'analitza la situació de les dones barcelonines. Finalment, s'acaba amb un apartat que duu a terme un breu balanç de la situació actual en relació amb els indicadors (o índexs) "possibles" –calculats amb la informació estadística disponible– i els indicadors (o índexs) "desitjables", per als quals la informació actual no és suficient.